

Samhällsbyggnadsnämnden

Nulägesanalys 2023-2024

Innehållsförteckning

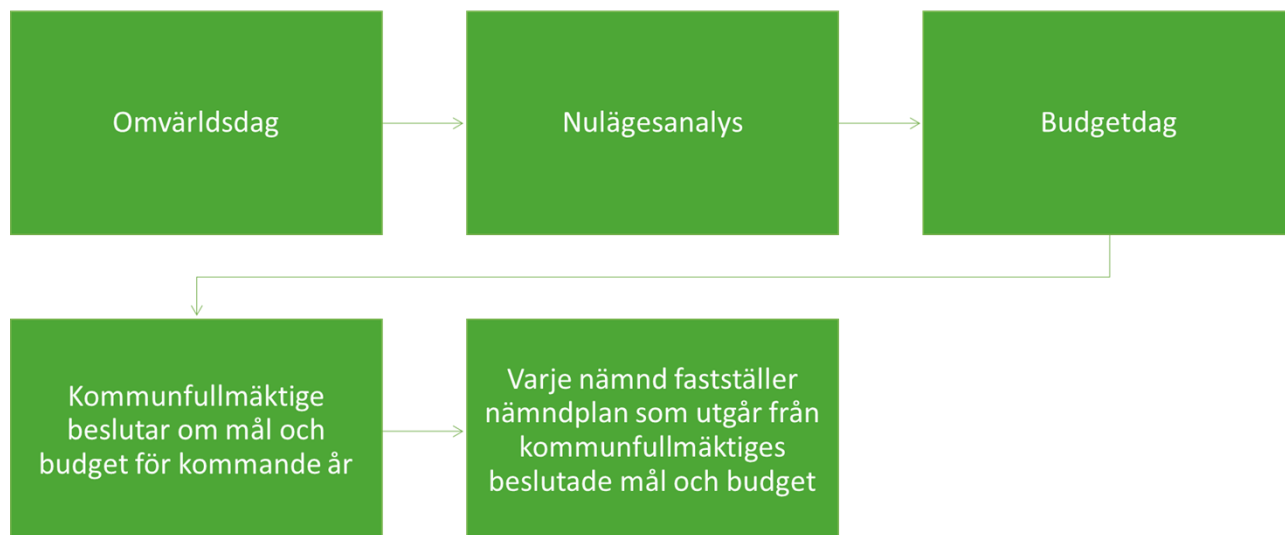
1	Nulägesanalysens syfte och funktion i styrmodellen	3
2	Förändringar och trender samt dess konsekvenser	4
3	Verksamhetens resultat idag och i jämförelse med andra.....	7
4	Ständiga förbättringar - förslag på förbättringar, effektiviseringar eller besparingar.....	11
5	Kvarstående frågor/uppgifter från genomlysningen 2023	16

1 Nulägesanalysens syfte och funktion i styrmodellen

Varje nämnd fastställer årligen en nulägesanalys enligt Ale kommuns styrmodell. Syftet med nulägesanalysen är att skapa en objektiv och faktabaserad bild av nuläget.

Nulägesanalysen ska presentera nuläget för respektive nämnd som underlag för kommunfullmäktiges budgetbeslut för kommande år. Analysen utgår från vilka förändringar och trender som påverkar, verksamheternas resultat idag och i jämförelse med andra samt förslag på förbättringar, effektiviseringar och besparingar.

Nulägesanalysen är en del av kommunens styrmodell. Styrmodellens process visualiseras nedan:

2 Förändringar och trender samt dess konsekvenser

2.1 Förändringar och trender samt dess konsekvenser som påverkar verksamheterna

SKR har identifierat fem spänningsfält som är de stora globala drivkrafterna. Då rörelserna går åt olika håll inom dessa områden har SKR valt att kalla dem just spänningsfält i stället för megatrender som de benämndes tidigare. De fem spänningsfälten är; värderingar, teknikutveckling, globalisering, grön omställning, och demografi. Spänningsfälten påverkar hela samhället och är områden samhällsbyggnadsförvaltningen behöver förhålla sig till och vara medveten kring. Kommande år är det troligt att spänningsfälten, i olika utsträckning, kommer att ha en inverkan på förvaltningens arbete.

Värderingar

Vad gäller värderingar i samhället påtalar SKR en förflyttning globalt från kollektiva och konservativa värderingar till mer frihetliga och individuella värderingar. I Sverige och övriga nordiska länder har vi under en tid haft relativt starka individorienterade och självförverkligande värderingar, vilket särskilt syns i senare generationer. Värderingarna kan bidra till att olika generationer har olika krav på servicen från kommunen, något som redan ses idag. Detta kan påverka förvaltningens arbete på olika sätt. Det kan till exempel gälla vilket bemötande som förväntas av medborgarna och kvaliteten på det vi levererar. Rent generellt råder idag en hög tillit till samhällets institutioner men i utsatta områden är tilltron lägre. Om tilliten skulle minska i högre utsträckning i samhället påverkar det den demokratiska processen med minskad tilltro till den lokala politiken och fattade beslut, vilket även skulle få inverkan på samhällsbyggnadsförvaltningens arbete.

Teknikutveckling

När det kommer till teknikutvecklingen ses stora möjligheter, men även utmaningar, och den är svår att förutse. En av de stora frågorna och utmaningarna är hur samhället i stort, och även Ale kommun och samhällsbyggnadsförvaltningen, ska förhålla sig till AI. Samtidigt finns stora möjligheter med AI där tekniken kan bidra till effektiviseringar och besparingar. AI bedöms exempelvis kunna möjliggöra för snabbare ärendehantering, snabba och komplexa analyser av data samt underlätta det dagliga arbetet vid driften av ledningsnätet. Samtidigt kräver AI-utvecklingen tillgång till data av hög kvalitet och ställer höga krav på att data och information hanteras på ett korrekt och tryggt sätt för att inte innebära säkerhetsrisker.

Frågan är också hur mycket av arbetet inom samhällsbyggnadsförvaltningen som måste digitaliseras för att klara framtidens välfärd. Det behöver finnas förutsättningar att nyttja all den nya tekniken och kompetensförsörjningen måste klaras av för att möta utvecklingen. Vid en snabb teknisk utveckling måste även säkerhetsfrågorna hänga med. För att kunna möta de krav som en digitalisering av förvaltningens arbete innebär krävs det både att kompetensen behöver hänga med i utvecklingen och troligen att nya system behöver köpas in. Det är en utmaning att hitta resurser för att kunna göra denna satsning. Även om det kommer betala sig i längden är det svårt att få resurserna att räcka till idag.

Grön omställning

Vad gäller den gröna omställningen påpekar SKR att den går allt snabbare men fortfarande alltför långsamt. För att begränsa klimatförändringarna och hejda förlusten av biologisk mångfald behövs kraftfulla åtgärder. Vad gäller Västra götalsregionen (VGR) gör de bedömningen att VGR:s miljömål troligen inte kommer kunna nås till 2030. Detta påverkar självklart även Ale kommun. Samhällsbyggnadsförvaltningen har en stor utmaning och samtidigt en lika stor möjlighet att kunna påverka hur kommunen arbetar med den gröna omställningen. Frågan kommer upp i många delar av förvaltningens arbete. Omställningen är med i allt från samhällsplaneringen till renhållningsenhetens arbete med hantering av avfall.

Demografi

Demografi är studiet av befolkningen, dess storlek, sammansättning och förändring och är tätt kopplat till hur samhället utvecklas i stort. För samhällsbyggnadsförvaltningens del kan demografi kopplas till frågan om kompetensförsörjning. Detta är en utmaning för hela kommunen och således även för förvaltningen. I framtiden kommer det inte finnas tillräckligt med personer att utföra alla de uppdrag som ligger på förvaltningen. Redan idag ser vi utmaningar med att rekrytera och behålla personal. Samtidigt som det inte finns tillräckligt med personal att anställa så ska alltmer göras. För att fylla gapet mellan behovet av personal och antal tillgängliga personer lyfts ofta digital teknik som en lösning. Det finns dock flera utmaningar kopplat till detta och att realisera idéerna om hur digital teknik kan underlätta för framför allt den enskilde och i förlängningen verksamheten stöter ofta på svårigheter. Dessa kan exempelvis vara på grund av lagstiftning, ekonomi eller begränsningar i IT-miljön. Härutöver krävs det en mognad i organisationen för att kunna få till en fungerande utveckling där all personal är med på resan.

2.2 Verksamheternas största utmaningar idag och framåt

Vikande konjunktur

Det finns flera utmaningar som är gemensamma för förvaltningens båda verksamheter. Den ena är den ekonomiska utvecklingen med vikande konjunktur, hög inflation och höjt ränteläge. En svag ekonomisk utveckling ger effekter på verksamheterna med ökade kostnader och vikande intäkter med bibehållna krav och förväntningar. Byggssektorn, som är central för hela förvaltningen, påverkas direkt av den vikande konjunkturen då bostadsbyggandet går ner. Detta drabbar i första hand förvaltningens byggenhet som får in färre ärenden. Det minskade bostadsbyggandet får emellertid även konsekvensen att exploitörer inte vill förbinda sig genom att underteckna exploateringsavtal eller planlägga mark i samma utsträckning som tidigare. Även övriga enheter påverkas av den ekonomiska utvecklingen. Driftverksamheten påverkas exempelvis av fortsatt höga kostnader för drivmedel. Även de kraftiga svängningarna i energipriser påverkar nämndens verksamhet och skapar osäkerhet inför nästa år.

En verksamhet som däremot påverkas positivt av den vikande konjunkturen är renhållningen. Anledningen är att konsumtionen går ner vilket leder till att mängden grovavfall till ÅVC Sörmosse minskar eftersom inte lika många byter eller renoverar möbler. Minskade mängder grovavfall medför i sin tur lägre behandlingskostnader. Minskat avfall bidrar även till ökad måluppfyllelse inom miljöområdet.

Grön omställning och klimatförändringar

Förvaltningen står inför flera stora utmaningar vad gäller den gröna omställningen. En aspekt är att invånarnas konsumtionsmönster behöver förändras och för det krävs en vilja att faktiskt förändra beteendet. Frågan är hur förvaltningen ska kunna möta både de som vill, och de som inte vill, förändra sitt beteende. Detta är en påtaglig utmaning för renhållnings- samt infrastrukturenheten. Det kan gälla frågor om hantering av avfall, återvinning samt trafik och användande av kollektivtrafik.

De pågående klimatförändringarna påverkar alla. Med tanke på Ale kommuns geografiska läge och de geotekniska förutsättningarna kan klimatförändringarna bidra till fler skyfall, risk för översvämningar, ras och skred. Det är en utmaning i sig och får konsekvenser för samhällsbyggnadsförvaltningens arbete. För att hantera effekterna och minska samhällets sårbarhet behöver förebyggande åtgärder tas i beaktning vid planering av samhällets utbyggnad. Samtidigt måste befintliga verksamheter och bebyggelse anpassas utifrån förutsättningarna, vilket kommer innebära kostsamma investeringar för kommunen. En central fråga är dock vad som händer om kommunen inte vidtar de åtgärder som behövs för att kunna möta följderna av klimatförändringarna. Troligen blir det än mer kostsamt om klimatförändringarnas effekter slår till utan att något gjorts för att förhindra eller begränsa dess konsekvenser.

Kompetensförsörjning

Frågan om kompetensförsörjning och hur den ska kunna säkerställas är en stor utmaning för samhällsbyggnadsförvaltningen. Konkurrensen är hård då många är i behov av samma specialistkompetens. Samtidigt står förvaltningen inför flera pensionsavgångar inom specialistfunktioner vilket kan få följder när erfarna medarbetare lämnar organisationen. Närheten till Göteborg innebär möjligheter, bland annat under förutsättning att det finns goda pendlingsmöjligheter. En flytt till Nödinge kan öka attraktiviteten. Samtidigt kan närheten till Göteborg medföra att det är svårt både behålla personal och att locka ny konkurrenskraftig arbetskraft. Det är en ständig utmaning för Ale som kranskommun.

Redan idag råder det brist på inspektörer inom miljö- och livsmedelsområdet och det är få nytexaminerade som kommer ut på arbetsmarknaden. Därmed blir det en stor konkurrens om befintlig arbetskraft och utlysta tjänster kan vara svåra att tillsätta. I konkurrens med exempelvis privata företag är det svårt att locka hit de medarbetare som skulle behövas. Personalförmåner är inget som förvaltningen och kommunen i stort kan locka med. Det som skulle kunna attrahera nya medarbetare att komma, och befintliga att stanna kvar, är trygghet men även det är en utmaning nu när vi står inför en lågkonjunktur. Detta är dock inget som förvaltningen eller Ale kommun enskilt kan lösa, utan kommunerna och/ eller Göteborgs Regionen (GR) kommer behöva hjälpa varandra för att hitta en väg framåt.

För alla verksamheter inom förvaltningen har kraven ökat, både enligt lagar och förordningar samt förväntningarna från invånare. Det finns som nämnts stora möjligheter att använda AI i en helt annan utsträckning än vad som görs idag. För att kunna använda och utnyttja de möjligheter som AI ger så behöver kompetensen och flexibiliteten öka hos medarbetarna. Där finns idag ett stort förflyttningsutrymme. Det hänger samman med att det fortfarande finns mycket att göra avseende digitalisering. Om digitaliseringen utvecklas och användandet av AI ökar, så kan det i förlängningen bidra till att förvaltningen har kapacitet att möta de ökade kraven från medborgare och samtidigt trygga kompetensförsörjningen. Användningen av AI kan även minska risken för bristande rättssäkerhet vid myndighetsutövning när handläggare gör olika tolkningar. Man får dock inte glömma behovet av det personliga mötet och invånarnas förväntningar på bemötande från förvaltningens medarbetare.

2.3 Förändringar och trender samt dess konsekvenser för invånare, företagare och besökare

Se avsnitt 2.2

3 Verksamhetens resultat idag och i jämförelse med andra

3.1 Resultatet från kunddialoger

Förvaltningen har inga kunddialoger att redovisa. Däremot genomförs kundundersökningar i ett antal verksamhetsområden och planering för ytterligare undersökningar pågår.

I samarbete med Kontaktcenter genomförs AI-analys av inkomna telefonsamtal till VA-enheten, renhållningsenheten och byggenheten. Följande områden kommer att analyseras och ligga till grund för förbättringar som både generar kundnytta och mindre administrativt arbete:

- Vad ringer kunden in om?
- Varför ringer kunden in? (otydligt på webben, e-tjänsten är svår, hittar inte e-tjänsten)
- Får kunden svar på sin fråga?
- Hur kan samtalet undvikas så att kunden kan lösa frågan själv?
- Fakturor (varför har kunden fått fakturan, är fakturan svår att förstå, vad är det kunden inte förstår med fakturan)
- Vattenavläsning
- Avstängning av vatten, störningar
- Vilka frågor skickar Kontaktcenter vidare till verksamheten?

Att utveckla metoder för och genomföra kunddialog inom relevanta verksamhetsområden finns med som en aktivitet i samhällsbyggnadsnämndens nämndplan 2024.

3.2 I jämförelse med andra kommuner

Det är en utmaning att göra jämförelser kring nyckeltal inom samhällsbyggnad då väsentliga nyckeltal på området i stort saknas, både i Ale och i övriga kommuner. Särskilt gäller det nyckeltal relevanta för jämförelser kring kostnader och effektivitet som kan ligga till grund för förbättringar. Det är inte heller alltid enkelt att mäta och redovisa data på ett jämförbart sätt utan att riskera att siffrorna blir missvisande. Detta gäller till exempel VA-drifts verksamhet där förutsättningar kring till exempelvis material i marken, föroreningar och ledningsdimensioner varierar mellan kommuner. Inom renhållningen är jämförelser gällande insamlade mängder, antal kundklagomål med mera möjligt, men då Ale kommun och tvillingkommunerna inte har samma insamlingssystem och har kommit olika långt i att införa system för insamling av förpackningar ger jämförelser inte ett relevant utfall. Även inom planverksamheten krävs viss vaksamhet kring vad som döljer sig bakom sifferunderlaget, då varje plan och plats har sina unika förutsättningar.

Jämförelser med andra är dock ett bra sätt att både hitta brister i den egna verksamheten och inspiration till förbättringar. Flera enheter inom verksamhetsområdet planering och myndighet behöver arbeta med att få ned strukturella kostnader och öka självfinansieringsgraden och därmed höja effektiviteten.

Under 2024 kommer förvaltningen att arbeta mer med jämförelser och benchmarking gentemot tvillingkommunerna, som en del i arbetet med riktningmålet En effektivare organisation i Ale. Ett urval av områden relevanta för jämförelser inom förvaltningen har ändå gjorts vilka redovisas här. Några förslag på områden för kommande jämförelser lämnas också.

Tid från projektstart till antagande av detaljplan

En jämförelse mellan kommuner i Göteborgsregionen kring tid från aktiv projektstart till antagande av detaljplaner visar att Ale inte sticker ut i någon bemärkelse. Jämförelsen görs årligen men statistikunderlaget är dock lite för litet för att kunna göra bra jämförelser. Medianvärdet i kommunerna är 40 månader från planstart till

antagande, där Ales värde är 32 månader. I regionen innehåller hälften av alla planer med bostäder färre än 20 bostäder per detaljplan, vilket skiljer sig från hur planeringen ser ut i Ale där medelvärdet ligger på 180 bostäder i avslutad och pågående planering.

Digitala detaljplaner i nationella geodataplattformen (NGP)

I arbetet med en digital samhällsbyggnadsprocess är tillgång till digitala detaljplaner och digital planinformation en central del. Tillgång till digital planinformation kan ge nyttor som till exempel ökad tillgänglighet till plandata, ordning och reda på information och effektivare ärendehantering. Under 2023 har förvaltningen arbetat aktivt med att tillgängliggöra kommunens lagakraftvunna detaljplaner digitalt i den nationella geodataplattformen som tillhandahålls av Lantmäteriet. Här står sig kommunen väl i jämförelser med tvillingkommunerna i antalet digitaliserade detaljplaner i förhållande till antal gällande detaljplaner, där cirka 80 % av detaljplanerna är digitaliserade.

Nyckeltal	Ale	Kungälv	Stenungsund	Eslöv
Digitala detaljplaner	249	24	0	5
Gällande detaljplaner	299	715	438	715

Detaljplaner som startas upp efter 31 december 2021 ska vara digitala (både plankarta och planbeskrivning) enligt de kraven som står i Boverkets gällande föreskrifter om detaljplan (BFS 2020:5). Förvaltningen har i dagsläget verktyg (programvara) för att kunna producera digitala detaljplaner efter gällande föreskrifter, däremot inga enhetliga rutiner eller arbetssätt för detta. Förvaltningen har dock startat upp en del detaljplaner under senaste tiden som omfattas av de nya föreskrifterna. Under 2024 kommer ett aktivt arbete bedrivas i förvaltningen för att producera nya digitala detaljplaner där ambitionen är att rutiner och arbetssätt formuleras och konkretiseras. I dagsläget så har ingen detaljplan i kommunen som omfattas av föreskrifterna antagits eller vunnit laga kraft.

Antal byggärenden i förhållande till administration och handläggare

Kommun	Antal anmälningsärenden	Antal byggärenden	NKI (2023)	Administration	Bygglövshandläggare	Byggnadsinspektörer	Tillsynshandläggare	Antal ärende per admin	Antal ärenden per handläggare
Ale	89	173	57	4,5	3	2	2	58,2	57,7
Ale (ny organisation)	89	173	57	2,5	3	2	1	104,8	57,7
Eslöv	84	218	68	3,5	6			86,3	36,6
Kungälv		600	72	2	8,5	3,8	1	300,0	70,6
Stenungsund		390	80		3,5	2	1		111,4

Vid kontakt med tvillingkommunerna har det framkommit att Ale med nuvarande organisation på byggenheten sticker ut när det kommer till administration och antal ärenden per handläggare. Tvillingkommunerna hanterar fler ärenden per handläggare. Deras bygglövshandläggare och byggnadsinspektörer arbetar även med tillsynsarbete, till skillnad från i Ale där tillsynsarbete utförs av tillsynshandläggare. Av jämförelsen går det också att dra slutsatsen att ett få antal ärenden per handläggare inte nödvändigtvis ger ett högre nöjd kund-index (NKI). Det faktum att tvillingkommunerna har verksamhetssystem med stor möjlighet till automatisering, vilket Ale kommun saknar i dagsläget, bör också tas i beaktande.

Nöjd kund-index (NKI) inom bygg

Nyckeltal NKI 2023		Ale	Eslöv	Kungälv	Stenungsund	Sverige
NKI bygg - Företag		61	67	76	77	68
NKI bygg - Alla		59	67	72	77	68
Serviceområde	Information	59	68	71	76	69
	Tillgänglighet	61	68	72	76	70
	Bemötande	63	74	78	82	74
	Kompetens	62	66	74	78	71
	Rättssäkerhet	64	68	74	77	72
	Effektivitet	57	68	71	79	67

I jämförelsen av NKI med tvillingkommunerna framgår att Ale fortfarande har en bit fram till att vara i nivå med tvillingkommunerna i myndighetsutövningen inom bygg.

Nöjd kund-index (NKI) inom miljö och livsmedel

Nyckeltal	Ale	Kungälv	Stenungsund	Eslöv	Riket
NKI Miljö 2023 - Företag	73	63	73	69	71
NKI Miljö 2023 - Alla	70	61	73	69	70
NKI Livsmedel 2023 - Företag	77	73	70	78	78
NKI Livsmedel 2023 - Alla	79	76	79	78	79

Nyckeltal NKI 2023 Serviceområden	Ale	Kungälv	Stenungsund	Eslöv	Riket	
	Information	69	61	74	67	70
	Tillgänglighet	74	66	71	72	73
Miljö	Bemötande	81	70	83	76	78
	Kompetens	71	63	75	69	72
	Rättssäkerhet	70	64	73	73	73
	Effektivitet	73	64	68	70	72
	Information	73	75	77	76	77
	Tillgänglighet	77	76	81	72	78
Livsmedel	Bemötande	87	80	78	81	84
	Kompetens	83	77	80	79	81
	Rättssäkerhet	82	77	76	83	80
	Effektivitet	84	75	82	82	81

Ale kommun står sig väl i jämförelse med både tvillingkommunerna och riket i sin helhet när det gäller NKI- resultat (nöjd kund-index) i myndighetsutövning inom miljö och livsmedel. Det är värt att notera att Ale kommun har relativt höga bemötandevärden. Ett gott bemötandebetyg från kunderna är en god grund för en bra myndighetsutövning.

Svinn från dricksvatten

Jämförelser med andra kommuner är svåra att göra på området på grund av olika förutsättningar i kommunerna,

i stället kan jämförelser av kommunens egna resultat över tid göras för att se en utveckling. I år har nyckeltal tagits fram som kan användas vid jämförelse nästa år. Målet för procentuellt svinn har under flera år legat på 20 %. I dagsläget är värdet 18 % vilket betyder att det tidigare målet är uppfyllt. Ambitionen är nu att fortsätta att minska svinnet vilket i längden skulle innebära både minskade kostnader för kommunen och minskad miljöpåverkan. För att fortsatt minska svinnet behövs aktivt arbete med läcksökning och bortsanering av gamla dåliga ledningar.

Måluppfyllelse av Göteborgsregionens avfallsplan 2030

Avfallsplanen Göteborgsregioner minskar avfallet - Avfallsplan för tretton kommuner till 2030 har tagits fram gemensamt av de 13 medlemskommunerna. Förslagsvis ska renhållningsenheten informera samhällsbyggnadsnämnden om måluppfyllelse av avfallsplanen. I återrapporteringen kan då jämförelser med övriga kommuner i regionen med betoning på Kungälv och Stenungssund göras, då de liksom Ale förväntas rapportera in sina resultat till GR som sammanställer all data.

Fastighetsnära insamling av förpackningar

Från 2027 då alla kommuner ska ha infört fastighetsnära insamling av förpackningar kan jämförelser med tvillingkommunerna och kommuner inom Göteborgsregionen göras.

4 Ständiga förbättringar - förslag på förbättringar, effektiviseringar eller besparingar

4.1 På kort sikt - fram till december 2025

Samhällsbyggnadsförvaltningen har mot bakgrund av det ekonomiska läget 2024 ett uppdrag att effektivisera verksamheten. Utifrån tilldelad ram och rådande konjunkurläge kommer förvaltningen behöva se över samtliga verksamheter och deras bemanning. Vilka eventuella åtgärder och besparingar det kan leda till kan inte redogöras för i dagsläget, utan kommer behöva utredas vidare under året.

De förslag som lyfts nedan är ytterligare åtgärder som tros kunna leda till besparingar, förbättringar och effektiviseringar på både kort och lång sikt i förvaltningen.

Övergå till digital post

Förvaltningen ska övergå till användning av digital post och därmed minska utskick av fysisk post, där det är möjligt och ekonomiskt fördelaktigt.

Gemensamt driftkontor för parkarbetare

Gata/parkenheten testar nu att alla parkarbetare utgår från ett gemensamt driftkontor. Syftet är bland annat att öka samhörigheten och samarbetet för att enheten ska arbeta mer tillsammans med sitt uppdrag och minska förekomsten av revirtänk. Efter en testperiod på två månader kommer en utvärdering att göras vilken kommer ligga till grund för en eventuell framtida modell. Ett gemensamt driftkontor skulle innebära minskade lokalkostnader.

Digitala skötselplaner och arbetsorderhantering

Arbetet med framtagande av digitala skötselplaner och arbetsorderhantering fortskrider. Gata/parkenheten testar nu en pilot inom några begränsade områden. I arbetet behöver rutiner, dokumentering och protokollförda delegationsbeslut komma på plats. Införande av digitala skötselplaner och arbetsorderhantering kommer ge en bra överblick av hur skötseln av de områden enheten ansvarar över ska prioriteras och bedrivas på bästa sätt. Skötselplanerna möjliggör att med större precision se vilken bemanning som krävs för att utföra arbetet samt när på året arbetsbelastningen har är som störst och utgör således ett viktigt underlag i frågan om fördelning mellan års- respektive säsongsanställda.

Uppgradering av Geosecma VA

En uppgradering av Geosecma VA kommer leda till bättre struktur på VA-driftenheten. Uppgraderingen möjliggör planeringsscheman som är direkt kopplade till åtgärder i kartan och som kan utnyttjas direkt i fält. Det möjliggör också för underhållningsplanering och bättre ärendehantering där det går att komma åt dokumenterad kommunikation med kundägare vid till exempel driftstörningar. Mindre administrativ tid kommer att behöva läggas på att söka dokumentation och information. Uppgraderingen kostar 200 tkr men kostnaden kommer på sikt räknas hem då den möjliggör förbättringar och effektiviseringar både på kort och lång sikt. Arbetet kommer också bidra till bättre service till Ales invånare och bättre arbetsmiljö för personalen.

Genomlysning av materialflöden på återvinningscentral (ÅVC) Sörmossen

En fortsatt genomlysning av materialflöden på ÅVC Sörmossen kan göras för att:

- hitta nya avsättningar/samarbetspartner för material som genererar kostnad, det vill säga ökat återbruk för att minska behandlingskostnaderna

- upphandla behandling av material med kranskommuner för att få större affär och således bättre priser
- nya skyltar på ÅVC för att det ska bli rätt att göra rätt för kund och därmed minska kostnader för behandling

Strategi för införandet av utökat insamlingssystem

Renhållningen skulle kunna ta fram en strategi för införandet av utökat insamlingssystem (fastighetsnära insamling av plast, papper, metall och glas hos alla hushåll) där mer ansvar läggs på kund för att hitta lösning för den nya avfallshanteringen. På så sätt skulle förvaltningens kostnad för arbetsmiljösamordnare minska och således även för avfallskollektivet.

Nyttja regionala resurser (sopbilar)

Kommunen skulle bättre kunna nyttja regionala resurser (sopbilar) för att öka antal kunder som kan ansluta sig till insamling av plast och pappersförpackningar. Detta för att flytta avfallet från kärlet för restavfall som genererar en kostnad för kommunen, till kärl för förpackningar som i stället genererar en materialintäkt till kommunen samt intäkt för tömningen.

Ändrade arbetssätt på byggenheten

I samband med de beslutade organisationsförändringarna på byggenheten ses rutiner över och onödiga administrativa uppgifter stryks. Genom ett sådant arbete kan enheten kapa ytterligare i bygglovsprocessens ledtider, vilket ger en förbättring för kund genom snabbare beslut och en mer effektiv intern resursanvändning.

Upphandling av nytt verksamhetssystem för bygg- och miljöärenden

En övergång till ett modernt verksamhetssystem med långtgående möjligheter till automatisering kommer att vara både en effektivisering och förbättring. Vid dialog med de kommuner som har ett högt NKI framför de att en hög grad av automatisering varit en förutsättning för att möjliggöra tid för service i tidiga skeden. I samband med detta kommer utskick av brev att läggas externt för att möjliggöra digital brevlåda.

Ökad kostnadsmedvetenhet och självfinansieringsgrad

Samtliga enheter ska arbeta för att öka sin kostnadsmedvetenhet och självfinansieringsgrad. Den faktureringsbara tiden behöver öka och förvaltningen ska se över sina inköp av både varor och tjänster.

Översyn av system

Förvaltningen har många system. Det är troligt att något eller några inte används alls eller endast nyttjas i liten utsträckning. Det är även möjligt att systemens kapacitet inte nyttjas fullt ut då kunskap saknas eller att det finns flera system som kan användas till samma funktion/uppgift.

Samhällsbyggnadsforum

Ett förslag om att införa ett samhällsbyggnadsforum som hanterar och bereder frågor i tidiga skeden har tagits fram. Målet med forumet är en kvalitetssäkrad, effektiv, samordnad, konsekvent och hållbar hantering av samhällsbyggnadsprocessen för optimal markanvändning och utveckling i Ale. Processen för planbesked och hanteringen av tidiga strategiska frågor om till exempel trafik, miljöutredningar och strategier är idag haltande och utförs i stuprör. Förslaget forum bedöms kunna minska risken för att ärenden faller mellan stolarna samt förbättra slutprodukten. Genom en bred förankring och dialog ökar möjligheterna för en hållbar planering och bästa helhetslösningen för kommunen. Vid införande behöver forumets former fastställas vilket lämpligen görs tillsammans i gruppen och allt eftersom arbetet fortgår. Det kan innebära att effekten kommer på längre sikt, men

troligen märks nytta redan under första året.

Bättre samordning vid upphandlingar

Inför en upphandling av system eller tjänst behöver samordning med andra enheter eller förvaltningar göras för att se hur en leverantör eller upphandling eventuellt påverkar dem. En upphandling kan vara bra för en enhet men göra det dyrare eller sämre för en annan. Troligen finns även besparingar att hämta genom att göra gemensamma upphandlingar för liknande behov. Förvaltningen kan också bli bättre kravställare vid upphandling av nya system, bland annat vad gäller möjligheter till integration och automatiseringar för effektivare arbete.

4.2 På lång sikt - efter 2025

Minska kostnaderna för svinn och inläckage inom VA-drift

Fortsatt reovering och underhåll av gamla uttjänta ledningar och anläggningar för att arbeta ned svinn och inläckage samt undvika akuta och dyra driftsstörningar, som generar kostnader för kommunen. Beräkningar visar att det finns mycket pengar att spara årligen på tillskottsvatten och på att minska svinnet. Dock är detta ett tidskrävande arbete som även kräver resurser och ekonomi. Satsningen innebär en besparing på sikt. Kostnader för svinn och inläckage redovisas i tabellerna nedan. Siffrorna för inläckage är endast baserade på det som skickas från Ale till Gryaab utan överföringsledningen, det vill säga från lite mer än halva kommunen. Tabellerna är baserade på 2022 års siffror och priser. En beräkning av en snittkostnad på vatten från Kungälv och Göteborg landar i cirka 5,25 kr per kubik.

Köpt vatten (m3)	Svinn (m3)	Svinn (%)	Kostnad svinn (kr)
1 750 571	350 114,2	20%	1 838 100
1 750 571	315 102,8	18%	1 654 290
1 750 571	262 585,7	15%	1 378 575

Tillskottsvatten	Kostnad totalt (kr)	Mängd vatten totalt (m3)
60%	7 798 143	1 985 337
50%	6 226 018	1 588 270
40%	4 358 212	1 111 789
0%	3 113 009	794 135

Tidrapportering för bättre och effektivare resursplanering

Under 2024 och 2025 kommer förvaltningen arbeta för att hitta system för och införa tidrapportering för all personal inom alla verksamhetsområden på förvaltningen, i syfte att från och med 2026 kunna ha en bättre och effektivare resursplanering.

Översyn av hanteringen av odlingslotter

Förvaltningen undersöker möjligheten att arrendera ut hela koloniområden till en trädgårdsförening som då ombesörjer de olika lotterna bland sina medlemmar. En sådan lösning skulle innebära mindre administration för kommunen, att kommunen endast har en part att hålla kontakt med och bättre möjlighet att kunna ta korrekt betalt för vattenanslutningen och vattenförbrukningen.

Ökad användning av AI och Robotic Process Automation (RPA), framför allt inom bygg- och miljöärenden.

På längre sikt finns möjlighet att fatta enklare beslut automatiskt med Robotic Process Automation (RPA) eller

AI, framför allt inom bygglovsärenden. Det finns åtminstone tre kommuner som redan idag har system på plats för automatiska beslut om eldstäder. Om Ale kommun skulle automatisera besluten för eldstäder kan det leda till en besparing om minst 200 tkr per år. Även arbetsmoment inom miljöärenden behöver styras över till mer automatisering. Minskad handpåläggning kan både öka förutsägbarheten och rättssäkerheten samt korta handläggningstiden. Varje åtgärd måste dock leda till en förbättring, annars riskerar den att bli kontraproduktiv.

4.3 Behov av vidare utredning

Indragning av kommunens ortofoto

Utreda om kommunen kan upphöra med egna flygfotograferingar (ortofoto) och enbart använda sig av lantmäteriets kartor. Eventuella konsekvenser av ett sådant förfarande behöver också utredas. Berörda enheter inom förvaltningen är troligen främst bygg, infrastruktur (trafik) och miljö.

Översyn av arbetsuppgifter på gata/park-enheten

Undersöka vilka uppgifter utöver parkskötseln som ska ligga på enheten samt vad de olika rollerna på enheten gör, i syfte att se om det finns uppgifter enheten bör sluta med eller uppgifter som idag missas.

Åtgärder för att minska avfallsmängder

Utreda vilka tjänster som behövs för att påverka invånarna i Ale till att minimera sina avfallsmängder, både tvingande tjänster och tjänster som ger ekonomiska incitament att minska avfall som går till förbränning och öka materialåtervinning. Det behöver också utredas hur mängden återbruksmaterial som tar vägen via återvinningscentraler kan minskas.

Antal återvinningsstationer i Ale efter 2027

Utred behov av antal återvinningsstationer i Ale kommun efter 2027 baserat på den ersättning som erhålls från Naturvårdsverket och/eller önskad servicegrad i kommunen gällande möjligheten att lämna förpackningar enligt förpackningsförordningen.

Utred fortsatt direkt tilldelning av insamlingen av hushållsavfall till Renova AB från 2032

En kostandanslys behöver göras för att se om det som är bäst för Ale kommun är att fortsätta direkttilldela insamlingen av hushållsavfall till Renova AB, om kommunen ska upphandla eller köra i egen regi som kommunen gjort tidigare.

Lokalisering av ytterligare återvinningscentral (ÅVC)

Kommunens ÅVC har inte en bra lokalisering och det är svårt att ta sig dit utan bil. Den ÅVC som finns börjar också bli liten för att möta de behov som finns både gällande lagstiftning och miljömål. I kundenkäter som renhållningen gör är lokaliseringen av dagens ÅVC något som det alltid inkommer klagomål om. Kommunen har i dagsläget en mobil ÅVC för att kompensera. Förvaltningen behöver utreda ur ett kundperspektiv om ny eller ytterligare ÅVC behövs i Ale kommun.

Utred organisationsmodell med mindre risk för jäv

Miljöenheten och byggenheten tjänar idag två olika nämnder beroende på vilken fastighetsägaren är, eftersom samma nämnd inte får utöva tillsyn över egen verksamhet. Det finns en risk att detta skapar dubbelarbete med framför allt två olika bedömningar, beroende på vilken nämnd som fattar beslut. Skillnaderna riskerar att skapa

förlängda handläggningstider med ett potentiellt intäktsbortfall. Att ha två olika nämnder ökar även den administrativa bördan på grund av dubbla ärenden till nämnd. En effektivare organisationsmodell bör utredas där risken för jäv organiseras bort.

Bevaka AI kopplat till bygglov

Förvaltningen behöver fortsätta att bevaka vad som sker inom bygglovsområdet kopplat till AI. Det finns vinster i att införa AI som till exempel beslutsstöd eller stöd för rådgivning. Det pågår projekt i andra kommuner där de tittar på hur AI kan underlätta för att få in fler kompletta ärenden. Majoriteten av de ärenden som idag inkommer till Ale inte kompletta vilket gör att arbetsmängden ökar och att förelägga om kompletteringar tar onödig tid från värdeskapande sysslor. Därutöver finns det behov av att se över möjligheten att använda AI i bygglovsprocessen, när ett nytt verksamhetssystem finns på plats.

Digitalisering av befintliga handlingar

Digitalisering av befintliga handlingar för att öka tillgängligheten och sökbarheten bör göras. Det leder till en enklare hantering vid utlämnande av handlingar samt enklare för handläggare att komma åt rätt handling vid rätt tid i ett beredningsarbete. Att ha digitala handlingar ökar möjligheten till dataanalyser och kan med AI användas för att underlätta handläggning av ärenden. I en förlängning av arbetet med att digitalisera befintliga handlingar kan det externa e-arkivet utökas med fler handlingar vilket underlättar för kund att direkt komma åt handlingar. Att digitalisera arkiv är dock kostsamt om tjänsten ska köpas in. Däremot kan vi med hjälp av informationshanteeringsplaner redan idag styra mot att först och främst ha digitala handlingar och begränsa utökningen av det analoga arkivet till att bara omfatta de handlingar som absolut måste vara i pappersform (t.ex. plankartor, avtal m.m.).

Översyn av mötesstruktur och införande av kontorsberedning

Infrastruktureenheten har tillsammans med planering och exploateringsenheten sett över mötesstrukturen. Enheterna har tillsammans skapat en kontorsberedning där gemensamma ärenden behandlas. Arbetssättet testas under 2024 och ska utvärderas i slutet av året.

5 Kvarstående frågor/uppgifter från genomlysningen 2023

I förvaltningens genomlysning 2023 lyftes flera förslag till möjliga effektiviseringar och förbättringar. Ett antal av dem har genomförts medan några även återkommer i årets genomlysning. De som återkommer i årets genomlysning gäller särskilt frågor av förvaltningsöverskridande karaktär och kommer att spelas in till arbetet med den förvaltningsöverskridande genomlysningen som pågår parallellt med nulägesanalysen. De lyfts därmed inte här.

Förvaltningens organisation och portföljstyrning

I genomlysningen 2023 lyftes att det inom den interna organisationen finns oklarheter vad gäller ansvarsfördelningar mellan förvaltningen och inom förvaltningen vilket leder till ineffektivt arbete. Vidare lyftes att ett sätt att förtydliga ansvarsfördelningen och förbättra möjligheterna för en transparent och effektivare samhällsbyggnadsprocess vore att organisera förvaltningen utifrån skedena i samhällsbyggnadsprocessen. Mot bakgrund av detta föreslogs att ett utredningsuppdrag skulle ges förvaltningen i syfte att genomföra en förstudie kring möjligt införande av portföljstyrning. Utredningen inleddes men sattes på paus men kommer att återupptas under 2024.

Centralisering av administrativa tjänster

Utred vad en centralisering av funktioner med administrativa tjänster inom förvaltningen skulle innebära. I utredningen bör även en översyn av vilka arbetsuppgifter som räknas som en administrativ tjänst eller uppgift göras, liksom möjligheten att öka användningen av RPA för vissa arbetsmoment.

Lokalisering av personal VA-drift och VA-personal inom infrastrukturenheten

Möjlighet till samlokalisering eller närmare lokalisering av VA-driftpersonal och personal inom infrastrukturenheten som arbetar med VA-frågor bör utredas. Idag är grupperna lokaliserade på olika orter. Samlokalisering eller kortare avstånd hade troligen bidragit till högre effektivitet i verksamheten och blivit mer kostnadseffektivt då det finns synergieffekter att inhämta.